

ترجمه انگلیسی این مقاله نیز با عنوان:
An Analysis of the Concept of Authenticity in Architecture Based
on the Levels of Perception from Mulla Sadra's Perspective
در همین شماره مجله به چاپ رسیده است.

مقاله پژوهشی

واکاوی مفهوم اصالت در معماری مبتنی بر مراتب ادراک از نظر ملاصدرا*

مریم امیدواری^۱، امینه انجم شعاع^{۲*}، وحیده رحیمی مهر^۳

۱. دانشجوی دکتری معماری، دانشکده هنر، معماری و شهرسازی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.
۲. استادیار گروه معماری، دانشکده هنر، معماری و شهرسازی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.
۳. استادیار گروه معماری، دانشکده هنر، معماری و شهرسازی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران.

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۱۰/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۱۷

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۰۳

چکیده

بیان مسئله: شناخت اصالت در معماری از موضوعات مهم و چالش برانگیز است، امروزه این موضوع بیشتر در حوزه مرمت و میراث فرهنگی بررسی و اظهار نظر در مورد اصالت یک بنای میراثی به کرات در گفتمان معماری مطرح شده است، اما به دلیل نظرات مختلف، گستردگی حیطه موضوع و عدم وجود معیارهایی دقیق برای پاسخگویی به مسائل مطرح شده در مورد اصالت آثار معماری، این موضوع در عین اهمیت مورد غفلت صاحب نظران واقع شده است، به طوری که در اکثر پژوهش‌های مرتبط با این موضوع تأثیر پذیری آنها از یکدیگر و تکرار کلیات به چشم می‌خورد.

هدف پژوهش: از منظر این پژوهش یکی از مهم‌ترین حوزه‌هایی که می‌تواند در فهم چستی اصالت و درک آن به پژوهشگران کمک کند، فلسفه است. مفهوم ادراک در معماری یکی از مهم‌ترین مسائل این حوزه است و شناخت دقیق آن نقش تأثیر گذاری در بازخوانی فرایند اصالت آثار معماری دارد. این پژوهش در تلاش برای پاسخ به این سؤال است که مفهوم اصالت در معماری بر اساس مراتب ادراک در نظریه ملاصدرا واجد چه وجوهی است؟

روش پژوهش: در این پژوهش با مبنا قرار دادن دیدگاه حکمت متعالیه ملاصدرا به عنوان شالوده نظری با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی به تعریف مراتب ادراک انسان و شناسایی فرایند تحقق پذیری مراتب اصالت پرداخته و از روش استدلال منطقی تناظر میان مفاهیم اصالت و ادراک در معماری بیان می‌شود.

نتیجه گیری: بنابراین متناظر با سه مرتبه ادراکات حسی، خیالی و عقلی از نظر ملاصدرا، سه مرتبه اصالت در مرتبه صورت، مفهوم و معنا تعریف می‌شود.

واژگان کلیدی: اصالت، ملاصدرا، مراتب ادراک، معماری.

مقدمه

سنت گرایانه دانسته می‌شود و این مسئله به صورت بنیادی، متناسب با مبانی فکری و ریشه‌های فرهنگی کشورمان مورد توجه قرار نگرفته است. حال آن که شناخت اصالت در معماری، به لحاظ معنایی و مفهومی می‌تواند درک درستی را به جامعه معماران و مخاطبان اثر ارائه دهد. در دوران معاصر صاحب نظران حوزه معماری نسبت به شناخت مراتب ادراک انسان و نقش آن در فرایند درک آثار معماری توجه نشان داده‌اند؛ ادراک انسان به معنای علم و آگاهی انسان از جهان بیرون و دنیای درون که بر اساس آن دانشمندان و فلاسفه ابعاد مختلفی را

ارزیابی و شناخت اصالت آثار به دلیل مبهم بودن مفاهیم مادی و معنوی تعبیه شده در آن، پیچیده و در برخی مواقع تشخیص آن در معماری دشوار است. مباحث اصالت در معماری در جامعه علمی ایران به نوعی ترجمه آثار خارجی است و بازتاب نتایج به کارگیری این مضامین در بناهای خاصی در ایران قابل مشاهده است. در این بناها، اصالت به چستی یا چگونگی سیمای معماری اشاره دارد و راه حل بازگشت به اصالت، بازگرداندن نما در معماری به اشکال از پیش تعیین شده و یا تاریخی از طریق اعمال ظواهر

* این مقاله برگرفته از رساله دکتری معماری «مریم امیدواری» با عنوان «واکاوی مفهوم اصالت و تبیین مؤلفه‌های آن در معماری مسکونی شهر یزد (مطالعه موردی: دوران قاجار به پهلوی)» است که به راهنمایی دکتر «امینه انجم شعاع» نویسنده مسئول: ۰۹۱۳۱۴۱۳۱۳۷، andjomshooa@iauk.ac.ir

* این مقاله برگرفته از رساله دکتری معماری «مریم امیدواری» با عنوان «واکاوی مفهوم اصالت و تبیین مؤلفه‌های آن در معماری مسکونی شهر یزد (مطالعه موردی: دوران قاجار به پهلوی)» است که به راهنمایی دکتر «امینه انجم شعاع» نویسنده مسئول: ۰۹۱۳۱۴۱۳۱۳۷، andjomshooa@iauk.ac.ir

روش پژوهش

این مقاله با استفاده از پژوهش کیفی مبتنی بر تفسیر و استدلال منطقی، با تعریف اصالت در ساحت‌های مختلف فکری، از منظر فلسفه ادراک ملاصدرا به‌عنوان جریان مسلط فلسفی اسلامی در ایران، به پاسخ پرسش‌های پژوهش می‌پردازد. براین اساس با شرح و تفسیر نظرات ملاصدرا در خصوص مراتب ادراک در حکمت متعالیه، از طریق استنتاج فلسفی و بررسی مفهوم اصالت از دیدگاه نظریه پردازان، این موضوع بیان می‌شود. سپس با توجه به ارتباط عمیق بین معماری، مرمت و شهرسازی منابعی که اصالت را در حوزه مرمت، شهرسازی و بافت‌های تاریخی مطرح می‌کنند، بررسی می‌شود. با تحلیل و تدقیق تعاریف و جستجوی آنها در قلمروهای نظری اصالت و ادراک و تحلیل آنها، مفهوم اصالت براساس مراتب ادراک در معماری شناسایی می‌شود (تصویر ۱).

پیشینه پژوهش

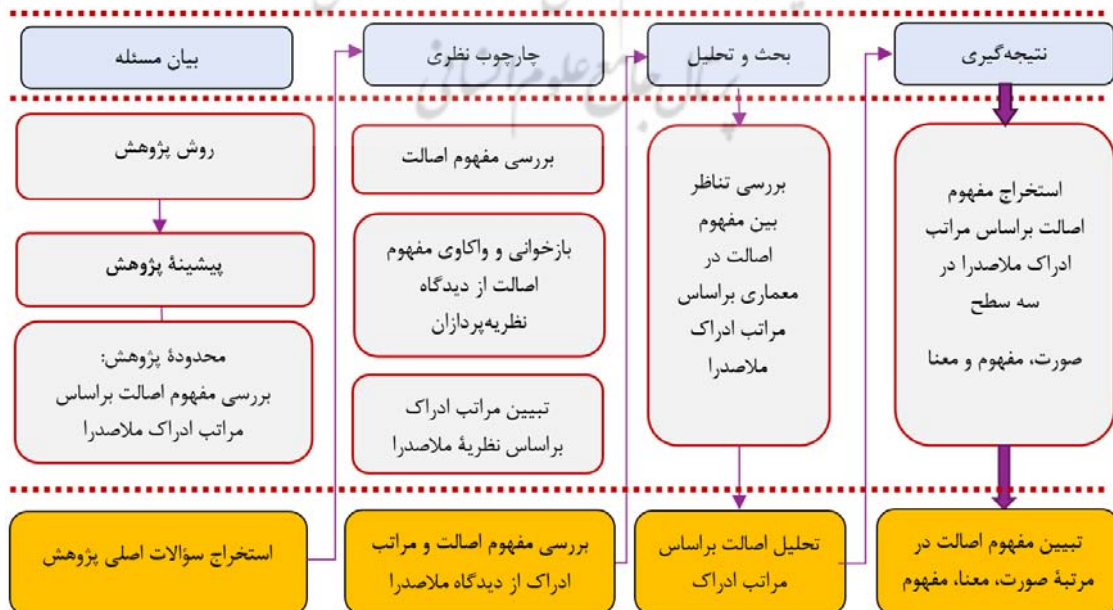
به‌منظور یافتن و دسته‌بندی دیدگاه‌های مرتبط با مفهوم اصالت، لازم است پیشینه پژوهش بررسی شود. از دهه ۷۰ زمانی که مک‌کانل^۲ به معرفی مفهوم اصالت در مطالعات جامعه‌شناختی پرداخت، محققان نیز به بحث‌های گوناگون در این زمینه مانند اصالت حقیقی، اصالت نمادین و اصالت مناطق تاریخی پرداختند (نژادابراهیمی و همکاران، ۱۴۰۱، ۹۳). اصالت طی کنوانسیون‌های مختلف در معماری و میراث فرهنگی از دهه‌های ۶۰ و ۷۰ میلادی در غرب مطرح بوده است. هرچند اصالت در سطح جهانی ادبیات وسیعی را به خود اختصاص داد اما در ایران و نزد بسیاری از پژوهشگران ناشناخته است و افراد آشنا با آن، از مبانی نظری آن اطلاع دقیقی ندارند (سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۰، ۶۹). در بسیاری از مقالات چاپ‌شده در ایران، این موضوع بر مبنای یافته‌های

برای ادراک انسان بیان کرده‌اند (ایروانی و خدایپناهی، ۱۳۸۳) و برخی گونه‌های ادراک را به ساحت‌های سه‌گانه جسمانی، روانی و روحانی نسبت داده‌اند (دامیار، ۱۳۹۳).

در این بین برخی نظریه‌پردازان مانند پالاسما به تمامی ادراکات حسی (اعم از بیرونی و درونی) انسان در خلق آثار معماری تأکید دارند (تقدیر، ۱۳۹۶، ۴۹). صاحب‌نظران معماری با انتقاد به دیدگاه مدرن در توجه صرف به مرتبه حسی ادراک (تمرکز بر حس بینایی)، لزوم توجه به همه مراتب ادراک انسان را در خلق آثار معماری مطرح می‌کنند (همان، ۴۸). بررسی معیارهای گوناگون اصالت‌مندی آثار تاریخی، نشان از تمرکز هر یک از معیارها بر تعداد معدودی از خصوصیات بنا است و اثر به منزله یک کل یکپارچه مورد توجه واقع نشده و در هر برخورد با اثر، بخشی از ویژگی‌های آن نادیده گرفته شده است. بدین ترتیب لزوم نگاهی جامع به اثر که بتواند آن را به‌صورت کامل درک کند، ضروری است (پدرام و همکاران، ۱۳۹۰، ۷). ون بالن (Van Balen, 2008, 43 & 44)، با هدف کاربردی کردن مفهوم اصالت، قالبی را ارائه داده است تا در راستای آن بر بازشناخت ابعاد و جنبه‌های ارزش‌های میراث فرهنگی اثر تأکید شود. در این مقاله، مفهوم اصالت با تأکید بر نظریه مراتب ادراک ملاصدرا تبیین می‌شود و با توجه به بررسی‌های انجام‌شده، شناخت مفهوم اصالت در معماری^۱ از این دیدگاه، موضوعی بدیع است.

پرسش‌های پژوهش

- مفهوم اصالت در معماری براساس مراتب ادراک در نظریه ملاصدرا واجد چه ابعادی است؟
- تناظر مفهوم اصالت با مراتب ادراک نظریه ملاصدرا چگونه است؟

تصویر ۱. فرایند پژوهش تبیین اصالت براساس مراتب ادراک ملاصدرا. مأخذ: نگارندگان.

معناست که آن چیز از همان منبعی که ادعا می‌شود، سرچشمه گرفته است (Bialystok, 2009, 18 & 19).

• **بازخوانی و واکاوی مفهوم اصالت از دیدگاه نظریه پردازان**
 افلاطون اصالت را وفادار به سنتی بودن (بینایی مطلق، ۱۳۸۵، ۷۱) و مجموع فرم و محتوی می‌داند (راهیل قوامی، ۱۳۹۱). براساس بینش افلاطونی اگر فرم از محتوا جدا شود، فضا اصالت خود را از دست می‌دهد و به فرم ظاهری یا غیراصیل تعبیر می‌شود (مسعود و همکاران، ۱۳۹۱، ۲۷۴). در تفکر ایرانی، اصالت بدان چیزی تعلق دارد که زمان نداشته باشد، بلکه در زمان بی‌کران (زروان آکرته) ماندگار و پایدار بماند (طالبیان، ۱۳۸۴، ۵۶-۵۸). اصیل بودن به معنی کارکرد خودمختارانه، داشتن اعتبار و اقتدار و نیز اصل، یکتا، دقیق، حقیقی و راستین بودن است، اما در پیوند با زمان باید گفت اصالت یک کار هنری، میزان راستین بودن وحدت ذاتی، فرایند خلاق و نمود فیزیکی آن کار و نیز تأثیرات پیام آن در طول زمان تاریخی آن است (Jokilehto & Stovel, 1995, 6). یوکیلهتو در چارچوب میراث جهانی مفهوم اصالت را با مفاهیم تداوم، تغییر و حقیقت در ارتباط می‌داند (یوکیلهتو، ۱۳۹۴). اصالت بیش از هر چیز و آنچه مربوط به مکان باشد، دربارهٔ مردم و فرهنگ‌ها است (Andrew & Buggey, 2008, 61). در مباحث پدیدارشناسان در حوزه معماری، اصالت محصوریت و بودن در درون به‌عنوان کیفیتی فطری برای انسان، یک موضوع اصلی است (Norberg-Schulz, 1991). راسلر (Rossler, 2008, 48) نیز مفهوم اصالت در قلمرو میراث فرهنگی را با تأکید بر نقش توأمان مؤلفه‌های ناملموس و ملموس تبیین می‌کند. نژادابراهیمی و همکاران (۱۴۰۱، ۹۲) اصالت را مفهومی چندوجهی بیان می‌کنند و معیارهای اصیل بودن آثار در فرهنگ‌های مختلف را متفاوت می‌دانند. زانچتی و همکارانش (Zancheti et al., 2009, 166) مفهوم اصالت را از سه جنبهٔ اصلی: بعد مادی و فیزیکی، ساختاری و بیانی بررسی می‌کنند. آرائوز (Araoz, 2008, 37) مفهوم اصالت را از دو جنبهٔ ملموس و ناملموس در آثار میراث فرهنگی دسته‌بندی می‌کند. از نظر چزار براندی همواره تناظر بین اجزاء و کل اثر وجود دارد (Zancheti et al., 2009, 166)، از این‌رو، عملکرد اجزاء به‌صورت مستقل مدنظر نیست بلکه کلیت اثر بایستی قابل فهم باشد (Brandi, 1963). الکساندر^۳ (۱۳۸۱، ۱۴۵) اصالت را دغدغهٔ اصلی معطوف بر بقای بنای معاصر برای نسل کنونی و نسل‌های آینده می‌داند. آنچه وی اصیل تلقی می‌کند، سازگاری با «طبیعت درونی» خود است. «در تفکر بورژوازی، اصالت تفکیک فضا بر «کاربرد» هویت‌سازانه‌ای که هر فضا برای صاحب خانه دارد متکی است» (ناری قمی و عباس‌زاده، ۱۳۹۳). اصالت از نظر نقی‌زاده و امین‌زاده (۱۳۸۲، ۹۹) زاییدهٔ کیفیات است که فضا را در یک محیط تشکیل می‌دهد. اصالت برخلاف اصل بودن، به تنهایی از شی منتج نمی‌شود بلکه اصالت باید به‌وسیلهٔ یک فرایند شناخت

اندیشمندان غربی در حوزه‌های میراث فرهنگی و طراحی شهری مطرح شده است. از این‌رو لازم است قبل از آغاز ادبیات نظری پژوهش، مروری بر مطالعات و پژوهش‌های پیشین پیرامون این موضوع انجام شود. طبق جدول ۱ مقالات ارائه‌شده پیرامون مفهوم اصالت در حوزه معماری و میراث فرهنگی در ایران به دو دسته قابل تقسیم هستند، بخش اعظم مقالات به موضوع اصالت در حفاظت از میراث فرهنگی و ارائهٔ مؤلفه‌های اصالت‌بخش به بنای میراثی براساس منشورها و کنوانسیون‌های بین‌المللی پرداخته است. فدایی‌نژاد و عشرتی (۱۳۹۳) در مقالهٔ خود به‌صورت دقیق اصالت را در کنوانسیون‌های بین‌المللی بررسی کرده و مطالب استخراج‌شده در این مقاله به‌عنوان یک مرجع برای سایر مقالات چاپ‌شده بوده است. بخش دیگری از مقالات به مقولهٔ اصالت در معماری از دیدگاه نظریه‌پردازان از جمله کرین، شایگان و ... پرداخته که تعداد آن معدود است. فروغمند اعرابی و ارژمند (۱۴۰۱ الف، ۱۴۰۱ ب، ۱۴۰۲ ج) در مقاله‌های خود موضوع اصالت در معماری را با تأکید بر آرای کرین، براندی و شایگان مطرح و مفهوم اصالت را براساس نظریه‌های آنها استخراج کرده است. بررسی‌های انجام‌شده بیانگر آن است که عمدهٔ پژوهش‌های انجام‌شده در خصوص اصالت در مورد میراث فرهنگی و مرمت بناهای تاریخی بوده و پژوهش‌های کمتری در حوزه معماری به این موضوع اختصاص یافته است. براین‌اساس لزوم بررسی این مفهوم به‌صورت گسترده و جامع‌تر در معماری ضروری و این پژوهش به‌دنبال چپستی مفهوم اصالت در معماری است.

مبانی نظری

• بررسی لغوی اصالت و مفهوم آن

معادل اصطلاح اصالت در حوزهٔ حفاظت و مرمت، واژهٔ «authenticity» است که بنا بر دیکشنری آکسفورد (Oxford Learner's Dictionaries, n.d)، برگرفته از واژهٔ لاتین «authentic» و فرانسۀ قدیم «authentique» و یونانی ائوتنتیکوس، به‌معنای اصل (and Originality Principal) و دست اول است. در انگلیسی در معنای کلماتی مانند اعتبار، درستی و سندیت است. از این‌رو اصطلاح مزبور به معنای کیفیت یک شی، در تطابق با آن چیزی است که برای شی مزبور ادعا شده و در نتیجهٔ آن، شی را حقیقی و ناب می‌گرداند (Klein, 1971). در فرهنگ عمید به معنای باصل بودن، اصل داشتن، اصیل بودن، ریشه‌دار بودن، نیک‌نژاد بودن بیان شده است (عمید، ۱۳۶۲، ۱۶۵). در فرهنگ معین اصالت را چنین تعریف می‌کند: (آل) ۱. نژاده بودن، اصیل بودن / ۲. نجات داشتن (معین، ۱۳۸۳، ۵۲۵۸). اولین معنی از واژهٔ اصیل، مترادف واژهٔ اصلی یا «نسخهٔ اولیه» (Original) است که به معنای بودن پیوسته با موجودیتی تاریخی است. در دومین معنی، واژهٔ اصیل مترادف با واژهٔ «واقعی» است که متضاد جعلی و ساختگی است، وقتی چیزی اصیل خوانده می‌شود به این

جدول ۱. پیشینه پژوهش‌های انجام‌شده پیرامون مفهوم اصالت در حوزه معماری و میراث فرهنگی. مأخذ: نگارندگان.

عنوان	نویسنده	نتیجه
واکاوی مؤلفه‌های بازشناخت اصالت در حفاظت میراث فرهنگی	فدایی‌نژاد و عشرتی (۱۳۹۳)	چارچوب مفهومی اصالت، براساس اسناد بین‌المللی، کنوانسیون‌ها و نظریه‌پردازان، بر دو جنبه ملموس و ناملموس و سه بُعد ثبات، تداوم و تغییر استوار است.
جایگاه اصالت در مرمت بافت	مسعود و همکاران (۱۳۹۱)	افزایش و ارتقای حس تعلق و حس مکان در اصالت‌بخشیدن به فضا در حوزه روانشناسی مؤثر خواهد بود و تأثیر کیفی آن باعث ارتقای ادراک زیبایی می‌شود.
بررسی و ارزیابی اصالت طرح‌های توسعه شهری در بافت‌های تاریخی (طرح احیای میدان امام علی (ع) اصفهان)	زبردست و امامی (۱۳۹۱)	سه معیار اصلی اصالت عبارتند از: حفظ و تقویت حس هویت و منحصربه‌فرد بودن مکان و عدم پیروی از رویکردهای ضد اصالت و رعایت راهکارهای شهرسازی با اصالت
مطالعه تطبیقی شرط منحصربه‌فرد بودن در طرح‌های صنعتی و مقایسه آن با شرط اصالت	شبیروی زنجانی و دهقانی (۱۳۹۴)	دیدگاه اصالت طرح صنعتی در نظام حقوقی با دور شدن از معنای رایج اصالت در نظام‌های حقوقی مختلف، با برداشتی ناقص از شرط منحصربه‌فرد بودن، به این شرط جداگانه ماهوی نزدیک شده است.
ارزیابی مفهوم اصالت در مواجهه طبیعت و معماری بومی با خوانش نظریه اصالت براندی؛ مورد پژوهی: شهر کاشان	فروغمند اعرابی و ارژمند (۱۴۰۱ الف)	طبیعت‌گرایی به‌عنوان «ذات معماری بومی» در نظر گرفته شده است و بر همخوانی و انطباق کامل معماری با طبیعت اطراف تأکید دارد.
چیستی اصالت و هویت فرهنگی در معماری معاصر ایران با اتکا به آراء و اندیشه داریوش شایگان	فروغمند اعرابی و ارژمند (۱۴۰۱ ب)	معماری معاصر ایران به‌منظور حفظ اصالت ایرانی خویش و در نتیجه همزیستی و مصالحه بین فرهنگ غربی و ایرانی، هویت جدیدی پیدا کرده است.
تبیین مفهوم اصالت در معماری با تأکید بر آراء هانری گربن	فروغمند اعرابی و ارژمند (۱۴۰۱ ج)	هنر و معماری در اندیشه گربن، به‌عنوان حلقه مفقوده در بنیان‌های نظری کنونی برای درک گذشته و ارائه دیدگاهی مناسب برای تبیین آن تلقی می‌شوند.
رویکرد اصالت‌الوجودی به هویت سیمای شهری	کسروی و همکاران (۱۳۹۹)	راه‌حل‌های رویکرد اصالت وجود در مقابل رویکرد اصالت ماهیت، غیرکالبدی و در واقع، معرفتی است. از این منظر طرح‌های ساماندهی کالبد که با توجیه هویتی به دنبال بازگرداندن تکرار شکل، مصالح و رنگ‌های گذشته به آن هستند، مبنای مستحکمی ندارند.
شاخص‌های تأثیرگذار اصالت‌بخش در بازآفرینی خانه صدقیانی تبریز	نژاد ابراهیمی و همکاران (۱۴۰۱)	هرگونه بازآفرینی مبتنی بر راهبرد مداخله حداقلی باشد تا اصالت اثر در جزء و اصالت فرهنگ جامعه در کل، حفظ شود.
ارزیابی اصالت در فرایند حفاظت از آثار تاریخی ایران: ضرورت توجه به تداوم فرهنگ بومی آفرینش هنری	پدرام و همکاران (۱۳۹۰)	توجه به نمودهای عینی مفهوم «تداوم فرهنگ آفرینش بومی» انطباق بیشتر روند حفاظت بر ارزش‌های بومی و غنای تلقی از اصالت در سطح بین‌المللی را در پی خواهد داشت.
معیارهای اصالت و اعتبار آثار معماری معاصر (نمونه موردی: موزه هنرهای معاصر تهران)	اسماعیلی قشلاقی و بمانیان (۱۴۰۰)	طرح «اصیل» (Original) دارای ویژگی‌هایی بدیع است که بیشتر مشاهده نشده‌اند و با احراز ویژگی‌های سرمشق گرفتن عناصر یا ایده، ارائه خلاقیت و نوآوری در ترکیب، پیوند و اثرگذاری بر زمینه و جامعه و داشتن صراحت و صداقت می‌تواند «معتبر» (Authentic) تلقی شود.
چالش اصالت اثر و محیط پیرامون آن در موزه‌های فضای باز (موزه میراث روستایی گیلان)	خاکبان و همکاران (۱۳۹۹)	براساس جامع‌نگری برآمده از رویکرد نظریه اصالت وجود، تداوم حرکت وجودی یکپارچه اثر به سمت کمال تعقیب می‌شود.
درآمدی بر اثرات اصالت‌بخشی بافت‌های فرسوده شهر تهران (نمونه موردی: محله یافت آباد)	سلیمانی و همکاران (۱۳۹۰)	بازنده‌سازی بافت‌های فرسوده شهر با استفاده از نظریه اصالت‌بخشی که ممکن است مشکل بافت فرسوده هر نقطه از شهر مرتفع شود اما پراکنده شدن جمعیت فقیر می‌تواند به بازتولید فضاهای مشابه در سایر مناطق آن منجر شود.
بازشناخت اصالت در حفاظت و مرمت آثار تاریخی - فرهنگی با استناد به آراء اندیشمندان در قرن ۱۹ و ۲۰ میلادی	نظارتی‌زاده و وطن دوست (۱۴۰۱)	اصالت را فارغ از سیر تاریخی، در قالب سه رویکرد دسته‌بندی می‌شود. ۱- قائل به اصالت مؤلفه‌هایی ثابت در اثر است. ۲- اصالت را با تاریخمندی اثر گره می‌زند که می‌توان از آن به عنوان اصالت فرایندی نام برد. ۳- رویکردی است ناظر محور (مخاطب‌محور) که در جریان شناخت و ارزیابی اثر، با اولویت‌بخشی به ناظر به جای اولویت‌دادن به اثر تاریخی می‌پردازد.
Architectural Heritage Conservation in China from View of Authenticity.	Ruan & Li (2008)	جستجوی اصالت از طریق توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی محلی شکلی پویا و متنوع به خود گرفته است. کنارهم‌قرار گرفتن نظام‌های ارزشی مختلف در حفاظت از میراث در فرایند جهانی‌سازی و مدرن‌سازی در چین به‌طور مکرر به شیوه‌های متنوع چینی منتهی می‌شود.
Authenticity and the Reconstruction of Memory in Japanese Monumental Architecture	Masatsugu et al. (2007)	کاخ امپراتوری کیوتو به ما نشان می‌دهد که چگونه مفهوم ژاپنی معماری یادبود از محدودیت‌های مکان، زمان و حتی عملکرد رهایی می‌یابد و بر فراز دوران‌ها و مکان‌ها شناور است و با الگوی اصلی در روح آن که در فرم آن تجسم یافته است، هر چند در تصویر یک ساختمان جدیدتر، پیوند می‌یابد.

(صدرالدین شیرازی، ۱۹۸۱ الف). اصل «اصالت وجود» به‌عنوان مهم‌ترین رهاورد حکمت متعالیه همراه با برخی متفرعات آن همچون وحدت تشکیکی وجود، حرکت جوهری، اتحاد علم و عالم و معلوم می‌تواند نقش مهمی در تبیین اصالت ایفا کند (بلانین، ۱۴۰۲، ۱۱).

در اینجا نظریه خاص صدرالمتألهین در باب حقیقت علم و ادراک که خود از شاخه‌های اصل اصالت وجود است راه را برای این پژوهش می‌گشاید. حقیقت وجودی هر انسانی برساخته از داده‌های ادراکی و معرفتی تحصیل‌یافته برای او در طول دوران حیاتش است که عالم او را شکل می‌دهد. در واقع دلیل آنکه سه عالم (عالم ماده و حس، عالم مثال و خیال، عالم عقل و عقول) وجود دارد، این است که سه نحوه اصلی ادراک وجود دارد و سه مرتبه اصلی ادراک (جدول ۳)، دقیقاً بر سه عالمی که مراتب وجودند، منطبق می‌شوند (همان، ۱۲). از نظر فلاسفه رئالیست فرایند «شناخت» از طریق ادراک، تنها به‌واسطه ماهیت وجود و هستی اشیاء انجام می‌شود و جنبه‌های اصیل هر شی یا بنا مستقیماً قابل درک نیست، بنابراین در پی پیوند زدن این مفاهیم فلسفی با اصالت، به تعریفی جدید برای «اصالت» یک اثر خواهیم رسید (طالبیان، ۱۳۸۴).

علمی مختص به خود به اثبات رسد (Mitchell, 2008). ون بالن (Van Balen, 2008, 39) فروماندن برخی از جنبه‌های اصالت را به ماهیت لایه‌لایه و نسبی بودن این مفهوم نسبت داده است. در واقع «هر فرهنگ و نهادی اصالت را در معنایی متفاوت درک می‌کند، معنایی که در گذر زمان تغییر می‌یابد» (Mitchell, 2008, 26). پس مبتنی بر مفاهیم ارائه‌شده از دید نظریه‌پردازان (جدول ۲)، در این پژوهش مفهوم اصالت در معماری براساس حکمت متعالیه ملاصدرا واکاوی می‌شود.

• اصالت وجود در حکمت متعالیه

مبانی حکمت متعالیه ملاصدرا در مورد مسئله هستی‌شناسی و تحلیل نحوه وجود پدیده‌ها است. بحث وجود و ماهیت در اصالت وجود از مباحث مهم در عرصه فلسفه است و تبیین «اصالت وجود» در مقابل «اصالت ماهیت» از ابتکارات فلاسفه اسلامی است (مطهری، ۱۳۶۹). بنابر اصالت وجود، آنچه عالم واقع را تشکیل داده، وجود است و همه آثار مختلف، مستند به آن است؛ به عبارت دیگر وجود است که واقعیت دارد و اصیل است. ماهیت نیز در عالم خارج وجود دارد اما هستی آن عرضی و به تبع وجود است. پس در ممکنات ماهیت و وجود متحداند اما وجود، بالذات موجود است و ماهیت به تبع وجود جدول ۲. مفهوم اصالت از دیدگاه نظریه‌پردازان. مأخذ: نگارندگان.

منبع	مفهوم اصالت	نظریه پرداز
بینای مطلق (۱۳۸۵)	اصالت را وفادار به سنتی بودن	افلاطون
راهیل قوامی (۱۳۹۱)	مجموع فرم و محتوی	یوکیلهتو
یوکیلهتو (۱۳۹۴)	اصالت را با مفاهیم تداوم، تغییر و حقیقت در ارتباط می‌داند.	شولتز
Norberg-Schulz (1991)	اصالت محصوریت و بودن در درون به‌عنوان کیفیتی فطری برای انسان	گوستاو آرانوز
Araoz (2008)	مفهوم اصالت را از دو جنبه‌ی اصلی ملموس و ناملموس در آثار میراث فرهنگی دسته‌بندی می‌کند.	سیلویومندس زانچتی و همکارانش
Zancheti et al. (2009)	مفهوم اصالت را از سه جنبه‌ی مادی و فیزیکی، ساختاری و بیانی مطرح می‌کنند.	الکساندر
الکساندر (۱۳۸۱)	سازگاری با «طبیعت درونی» خود را اصالت می‌نامد.	چزار براندی
Zancheti et al. (2009)	از تناظر بین اجزا و کل اثر نام می‌برد.	نقی‌زاده و امین‌زاده
Brandi (1963)	عملکرد اجزاء به‌صورت مستقل مدنظر نیست بلکه کلیت اثر بایستی قابل فهم باشد.	بالن ون
نقی‌زاده و امین‌زاده (۱۳۸۲)	اصالت زاییده عوامل کمی نیست بلکه شامل کیفیات فضا در محیط است.	میتچل
Van Balen (2008)	اصالت مفهومی لایه‌لایه و نسبی است.	
Mitchell (2008)	اصالت به‌وسیله یک فرایند شناخت علمی اثبات می‌شود.	

جدول ۳. تشکیک وجود در عالم و ادراکات آن از نظر ملاصدرا. مأخذ: نگارندگان.

مراتب وجود	مراتب عالم	مراتب ادراک
واجب الوجود عقول	عالم معقولات (مجرد از ماده و خواص ماده)	ادراکات عقلی
نفوس	عالم مثال (عالم صور مقداری)	ادراکات خیالی
ماده (هیولا)	عالم محسوسات (عالم دنیا)	ادراکات حسی

از قوای ادراک حسی نفس هستند. از نظر صدرالمتالهین حواس ظاهری قوایی هستند که امور خارجی را درک می‌کنند و ادراک محسوسات از سوی نفس به اعتبار این مرتبه انجام می‌گیرد که شامل حس بینایی، شنوایی، بویایی، چشایی و لامسه است. در واقع حواس ظاهری و حواس باطنی (تصویر ۳) (حس مشترک، واهمه، خیال، حافظه و متصرفه) زمینه‌ساز ادراک حسی هستند (تقدیر، ۱۳۹۶، ۴۸). پیدایی معلومات در ذهن آدمی از محسوسات آغاز می‌شود و پس از آنکه ذهن به شماری از معلومات حسی دست یافت، به فعالیت پرداخته، معلومات بدیهی را تولید می‌کند. پس از دستیابی ذهن به این معلومات، سیر تفکر آغاز می‌شود و انسان با به‌کارگیری بدیهیات تصویری و تصدیقی به اندیشه‌های جدید دست می‌یابد. بنا به عقیده ملاصدرا نفس آدمی می‌تواند موجودی انعطاف‌پذیر باشد که موقع ادراک هر یک از حسیات، عین هر یک از حواس شود. هنگام ادراک محسوسات، با تنزل به عالم عنصری، به درجه طبیعت و هر یک از حواس فرود آید. وی مراحل ادراک حسی را به این ترتیب تعریف می‌کند: مرحله اول: انعکاس واقعیت‌های خارجی به وسیله حواس پنجگانه، مانند تأثیر و انعکاس تصویر بر روی فیلم عکاسی. مرحله دوم، در این مرحله نفس انسان از این تصاویر و رموز علم به دست می‌آورد و مرحله بعدی، مرحله مهم و عمده ادراک است که نفس پس از توجه و علم حضوری به محصول حواس خود و آگاهی از صورت‌های انطباعی در آن حواس و با خلاقیت خود، از روی آن، صورت ذهنی عین

• **مراتب ادراک انسان و مراحل آن از دیدگاه ملاصدرا**
مسئله ادراک همواره یکی از جنجالی‌ترین مسائل فلسفی در حوزه طراحی، به‌ویژه معماری بوده است. معماران با درک عالم هستی و الهام از آن به خلق آثار معماری می‌پردازند و مخاطبین بنا با قوای ادراکی خود به کشف فضای معماری و درک آن نائل می‌آیند، بنابراین بررسی و شناخت مراتب ادراک با توجه به نقش آن در بازخوانی و درک مفاهیم اصالت در آثار معماری ضروری است. مسئله ادراک، به رابطه میان مدرک و مدرک می‌پردازد. مراتب ادراک در فلسفه به دو دسته حصولی (ادراکات ناشی از حواس پنجگانه) و حضوری (ادراک مستقیم و بی‌واسطه حواس یا همان شهود) تقسیم می‌شوند. در دسته‌بندی دیگری حواس و ادراکات به درونی (شامل حس مشترک، خیال، حافظه، متصرفه و واهمه) و بیرونی (شامل حواس پنجگانه) قابل تقسیم است. ملاصدرا تقسیم چهارتایی ادراک انسان توسط سایر فلاسفه (حسی، تخیلی، عقلی و وهمی) را در یک دسته‌بندی سه‌تایی (حسی، خیالی و عقلی) متناظر با عوالم سه‌گانه وجود (عالم حس، عالم مثال و عالم معقولات)، تأیید می‌کند (صدرالدین شیرازی، ۱۳۸۲، ج ۸، ۲۴۳) (تصویر ۲).

به اعتقاد صدرا، نفس برای ادراک کلی، مراحل متفاوتی از هستی را می‌پیماید و از مرحله جهان مادی به جهان مثالی و عقلی راه می‌یابد، براین اساس صور ادراکی محسوس همراه با تکامل، تعالی و انتقال نفس از عالم ماده به عالم مثال، می‌توانند به صورت‌های خیالی تبدیل شوند و چنانچه نفس به حرکت خود در تعالی ذاتی‌اش ادامه دهد و از مرحله مثالی نیز گذر کند، صورت‌های ادراکی آن به صورت‌های عقلی تبدیل خواهند شد (رضازاده جودی، ۱۳۹۱، ۳). بنابراین وی براساس حرکت جوهری قائل به سیر مراتب ادراکی از ماده به مجرد و گذر از عالم محسوس به عالم معقول به‌واسطه خیال است و این ادراکات را در طول یکدیگر می‌داند. به اعتقاد وی نفس آدمی در هر مرتبه‌ای از ادراک، با نشئه خاص خود متحد می‌شود؛ به این صورت که هنگام ادراک محسوسات، نفس عین حواس و نشئه مادی شده و هنگام ادراک مخیلات، با متخیل و نشئه خیال متحد می‌شود و در حین ادراک معقولات، با معقول و با نشئه عقول مفارق متحد می‌شود (صدرالدین شیرازی، ۱۹۸۱، ج ۸، ۲۳۴). به تعبیری، مراتب ادراکی (محسوسات، خیالی و معقولات) ملاصدرا ناشی از حرکت جوهری به مدد قوای نفس (حس، خیال و عقل) است. در این پژوهش مراتب ادراک و مراحل تحقق‌پذیری آن از دیدگاه حکمت متعالیه ملاصدرا بررسی و متناظر با آن مفاهیم اصالت در معماری استخراج می‌شود.

- مرتبه ادراک حسی

احساس اولین مرتبه پیدایش ادراک است، در این مرتبه از ادراک، صورت مُدرک^۴ در ماده وجود دارد و مدرک صورت را با هیئات مخصوص محسوسات در می‌یابد. حواس ظاهری و حواس باطنی

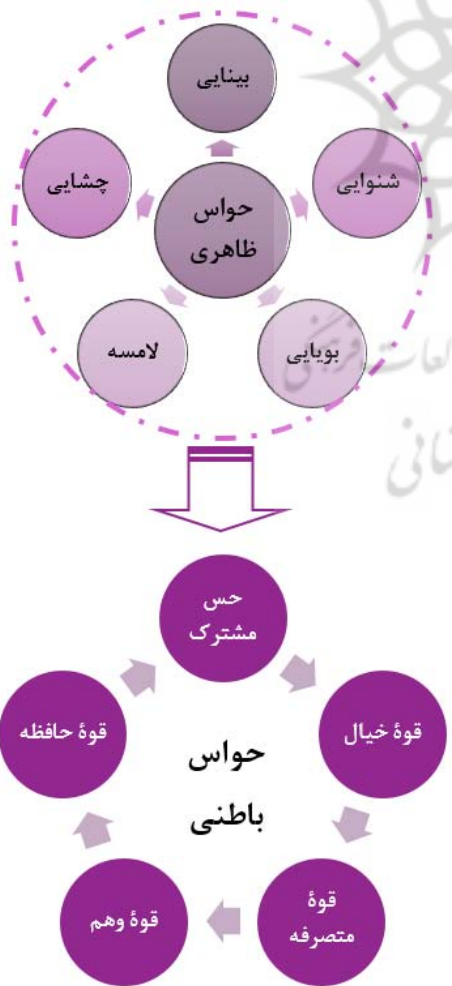

تصویر ۲. تناظر عوالم وجود و مراتب ادراک انسان براساس نظریه ملاصدرا. مأخذ: نگارندگان.

تصویر ۳. مراتب ادراک حواس ظاهری و باطنی. مأخذ: رحیمی مهر و مهربانی، ۱۴۰۲.

هنگام ادراک معقولات کلی، ذوات نوری و موجودات عقلی را که مجرد هستند به واسطه انتقال و مسافرت نفس از عالم محسوس به عالم متخیل و از عالم متخیل به عالم معقول مشاهده می‌کند (همان، ۲۸۹). در واقع در هر مرتبه‌ای از ادراک، نفس در آن مرتبه حضور داشته با پدیده‌های آن متحد می‌شود، به همین لحاظ ادراکات حسی و خیالی نیز به نظر صدرا، ادراکاتی حضوری هستند (همان، ۳۰۸). در مورد ادراکات عقلی نیز به جهت وجود نورانی مدرکات عقلی ادراک حضوری خواهد بود زیرا نفس با ارتقا به عالم عقلی در آنجا حضور می‌یابد و موجودات عقلی نیز برای او حاضر و ظاهر می‌شوند و علم، همان حضور و ظهور مدرک برای مدرک است اما باید توجه داشت که این علم حضوری، تنها برای افراد معدودی روی می‌دهد (همان، ج. ۵، ۲۶۶). یعنی برای کسانی که در مسیر تکامل جوهری نفس، توان گذر از عالم مثال و ورود به عالم عقلی را تجربه کرده‌اند، حاصل می‌شود (رضازاده جودی، ۱۳۹۱، ۷)، اما برای آنهایی که به این مرتبه نرسیده‌اند، ادراک عقلی به صورتی مبهم ظاهر خواهد شد. ملاصدرا این ادراک را، برخلاف دو مرتبه دیگر ادراک، زائیده فاعلیت و خلاقیت نفس نمی‌شمارد بلکه معتقد است:

تصویر ۴. ارتباط مراتب ادراک- حواس ظاهری و باطنی. مأخذ: نگارندگان.

خارجی را بازسازی می‌کند (ارشد ریاحی و واسعی، ۱۳۹۰، ۱۳). حس مشترک، یکی از حواس باطنی است و صوری را که حواس ظاهری به ادراک آنها نایل می‌شوند، درک می‌کنند. بدین ترتیب، «حس مشترک» ظرف ادراکات حواس ظاهری است و همچون خزینه‌ای است که این پنج نهر به سوی آن جریان دارد. آنچه از طریق حواس ظاهری درباره رنگ، شکل، طعم، بو و مزه یک جسم درک می‌شود به حس مشترک رسیده، این قوه همه را مجموعاً در مورد جسم درک خواهد کرد (تصویر ۴).

- مرتبه ادراک خیالی

ادراک صور خیالی از سوی نفس به اعتبار این مرتبه انجام می‌شود. خیال یکی از ادراکات درونی است و حواس باطنی زمینه این درک را فراهم می‌آورند. «خیال» خزانه صور و نگهدارنده آنهاست. در این مرتبه، ذهن انسان پس از احساس و برقراری تماس حسی، بین دستگاه‌های حسی ادراک با شیء محسوس، صورتی از این احساس را نزد خود نگه می‌دارد. این صورت پس از پایان یافتن رابطه حسی با شیء محسوس همچنان در ذهن باقی می‌ماند. در واقع خیال همان صور حسی گرفته شده از محسوسات و انشایی مادی است که پس از قطع ارتباط حواس با آنها، در ذهن نگهداری می‌شوند و نفس با توجه کردن به آن صورت‌ها، مشابه مثالی آنها را ابداع می‌کند، بنابراین این نوع صورت را خود نفس ایجاد کرده است (صدرالدین شیرازی، ۱۹۸۱، ۲۸۷). این مرتبه به جز ماده همه خصوصیات شیء محسوس را دارا است (اراکي، ۱۳۸۳). ملاصدرا در تعریف این ادراک می‌گوید: ادراک شیء است با همان خصوصیات و کیفیات ادراک حسی، با این تفاوت که در خیال، ماده شیء برای حواس ظاهری حضور ندارد، در واقع خیال صورتی است که در نفس - پس از پنهان شدن شیء محسوس - باقی می‌ماند (ارشد ریاحی و واسعی، ۱۳۹۰، ۱۸). بنابراین در ادراک خیالی نفس انسان با استفاده از صور برگرفته از امور جسمانی یا صور دریافتی از عالم مثال به نحو صدوری به ایجاد صور خیالی می‌پردازد (تقدیر، ۱۳۹۶، ۵۷). براساس دیدگاه وی عالم مثال از آن نظر که دارای فعلیت محض است، ثابت بر آن حاکم بوده و تغییر در آن راه ندارد، از این رو سنخیتی با عالم عقل دارد، از این نظر که مانند عالم ماده دارای حجاب صورت است، روی دیگرش به سوی عالم ماده و طبیعت است (صدرالدین شیرازی، ۱۳۷۵، ۴۴۸).

- مرتبه ادراک عقلی

در میان مراتب ادراک انسان، ادراک عقلی به عنوان مهم‌ترین بخش آن مطرح است. براساس نظریه ملاصدرا، نفس ناطقه انسان پس از گذر از نفس نباتی و حیوانی به مرحله‌ای از ادراک می‌رسد که قادر است مفاهیم کلی و حقایق عقلانی را ادراک کند (اکبرزاده، ۱۳۹۱، ۱۲). ادراک عقلی، ادراک شیء است به لحاظ حقیقت و ماهیت آن و نیازی به حضور ماده مدرک و آلت و وسیله ادراک در آن نیست (صدرالدین شیرازی، ۱۹۸۱، ج. ۱، ۳۶۲-۳۶۰)، پس نفس

حس محیط آغاز و به شناخت خود و ارتباط با محیط می‌انجامد (جعفری ولنی، ۱۳۹۴). در واقع جهان، زمینه ادراکات انسان را فراهم می‌سازد و انسان به کمک معقولات، جهان طبیعت، اعتبارات و عواطف خود دست به ادراک و عمل در محیط می‌زند. اما مسئله اساسی این است که انسان در مرحله ادراکات حسی تا عقلی دچار مرتبه‌ای از ادراک و عمل است و افعال خود را براساس آگاهی‌های حاصل از آن مرتبه سامان می‌دهد و انتخاب می‌کند (افشون و افشار کرمانی، ۱۳۹۷).

آنچه مبدا کنش انسان در محیط است، می‌تواند حاصل میل؛ تحت ادراک حسی، اراده؛ تحت ادراک خیالی و غایت، تحت ادراک عقلی باشد. در واقع عالمی که انسان با آن در تماس است نقش مهمی در انتقال صور و معانی مطلوب به انسان دارد.

(علمی سولا و برکاتی، ۱۳۹۴). همچنین مرتبه وجودی و ادراک انسان، سطح تعامل او با هستی را مشخص می‌کند و هر چه این مرتبه متعالی‌تر باشد، خزانه معنا و صورت در نفس او غنی‌تر خواهد بود و به همان میزان، کیفیت آثار معماری خلق شده بالاتر خواهد بود (تقدیر و صمیمی فر، ۱۴۰۱، ۱۰). بنابراین کمال ادراکی در انسان از طریق احساس، تجسم و تعقل در محیط و تحت تأثیر عناصر محیطی و سطوح آگاهی انسان تحقق می‌یابد. براین اساس و از آنجاکه معماری جایگاه اصلی را در میان هنرهایی که محیط انسان را شکل می‌دهد، دارا است، در ارائه سیر تکاملی و توجه انسان به مراتب ارتقا و تعالی وجودی نقش و کارکرد قابل توجهی دارد. مدل تعامل انسان با هستی (محیط پیرامون - بنا) و تناظر آن با اصالت در معماری به صورت تصویر ۶ استخراج می‌شود.

بدین ترتیب سطح رابطه انسان با معماری و درک اصالت آثار براساس درک وی از محیط تعیین می‌شود.

۱- ارتباط حداقلی بین انسان، محیط و معماری: درک کالبد معماری توسط انسان بالقوه و محاط در عالم ملک (طبیعت)

۲- ارتباط متوسط بین انسان، محیط و معماری: درک مفاهیم معماری توسط انسان در حال شدن و در ارتباط با عالم ملک (طبیعت) و عالم خیال

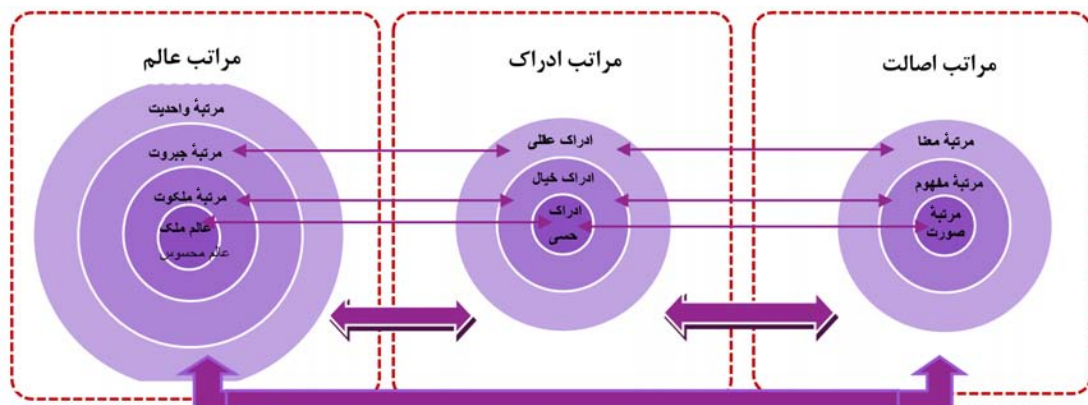
«نفس [در ادراک عقلی به درجه‌ای از شهود نائل شده است که ادراکش از سنخ ادراک حسی یا خیالی، جزئی نیست بلکه] در ادراکش، به مشاهده حقایق نوری مجرد می‌پردازد» (آشتیانی، ۱۳۷۲، ۱۸۲ و ۱۸۳ و ۱۹۱) (تصویر ۵). از نظر وی ادراک عقلی در اثر اشتداد وجودی نفس و اتحاد با عقل فعال محقق می‌شود. تحقق این ادراک، از طریق مشاهده صورت‌های عقلی انجام می‌گیرد. ملاصدرا نظریه انعکاس را تأیید کرده و آن را به دو نوع علم حصولی و حضوری بیان می‌کند. در جایی که تکامل نفس، به راهیابی او به مراحل بالاتر هستی منجر شده است، موانع و حجاب‌ها برطرف شده، نفس مظهري برای حقایق عقلی می‌شود و آنها را با علم حضوری مشاهده می‌کند، اما چنانچه نفس در مراحل پایین‌تری قرار داشته و تعلقات مادی، ذهن و ضمیر او را فرا گرفته باشد، رؤیت صور عقلی به نحو حصولی، مبهم، کلی و مشترک خواهد بود (رضازاده جودی، ۱۳۹۱، ۱۱-۲۶)، وی بیان می‌کند که حقایق اشیا تنها بر کسی آشکار می‌شود که قلبش به نور حق روشن می‌شود (حسن‌زاده آملی، ۱۳۸۶، ۳۶۸ و ۳۶۷).

مدل تناظر اصالت با مراتب ادراک در محیط براساس نظریه ملاصدرا

از نظر ملاصدرا، مالک عینی و یا ذهنی بودن صور ادراکی این است که انسان با قوای ادراکی خود، صورتی از صور همان عالمی را که در آن واقع است، ادراک کند. پایه تمامی ادراکات در انسان، از فهم

تصویر ۵. ارتباط میان ادراکات مختلف و قابل تحویل به یکدیگر. مأخذ: تقوایی، ۱۳۸۹، ۷۷.

تصویر ۶. مدل تناظر مراتب اصالت در معماری با مراتب ادراک و مراتب هستی. مأخذ: نگارندگان.

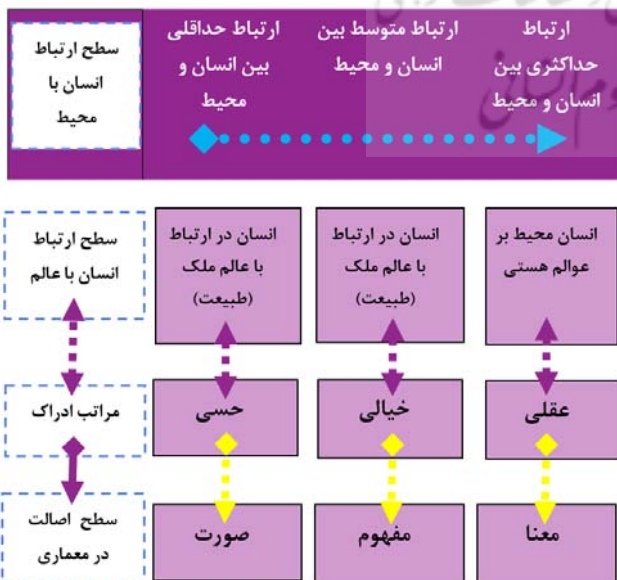

بر روی فیلم عکاسی می‌داند. به عقیده وی حواس ظاهری انسان (مثلاً بینایی) نمی‌تواند به‌تنهایی واقعیت خارجی را در صفحه ذهن منعکس و برای ما علم، ایجاد کند. بنابراین نفس انسان پس از دریافت اطلاعات محیطی توسط حواس پنجگانه، به‌وسیله حس مشترک از این تصاویر و اطلاعات کدبرداری کرده و در مرحله نهایی که مرحله اصلی ادراک است، صورت ذهنی عین خارجی را، پس از توجه و علم حضوری، به محصول حواس خود و آگاهی از صورت‌های انطباقی در آن حواس و با خلاقیت خود، از روی آن، بازسازی می‌کند (ارشد ریاحی و واسعی، ۱۳۹۰، ۱۳). بدین ترتیب، نفس در حرکت جوهری خویش در مراحل نخست مجرد صرفاً به ادراکات حسی نایل می‌آید و در مراحل بعدی متخیلات را ادراک می‌کند و آنگاه که به مجرد عقلانی رسید، توان ادراک معقولات را می‌یابد. ملاصدرا در حرکت جوهری، تغییر و دگرگونی را در جوهر نفس می‌داند، زیرا نحوه وجود اشیای مادی که آمیخته و همراه با عوارض مادی است، نحوه وجود امر محسوس است (صدرالدین شیرازی، ۱۹۸۱، ج ۱، ۲۹۰). پس متناظر با ادراک حسی در آرای ملاصدرا، ویژگی‌های کالبدی و ظاهری در بنای معماری قابل مشاهده است. براساس این سطح از ادراک، انسان برداشت‌های متفاوتی از میزان ارتباط یک ساختمان، فضا، یا مکان مادی با سبک زندگی، ارزش‌های فضای و ... دارد. مصالح، مواد، رنگ، اندازه، هندسه فضا، نما و ... از جمله این خصوصیات هستند که در جامعه در بستر زمان و مکان قابل تغییر است. بنابر نظر میتچل (Mitchel, 2008)، اصالت در هنر یا اثر هنری، یک زمینه ارتباطی چندلایه بین ثبت‌ها، طرح‌ها، مقاصد هنری، انتظارات و ... است، پس درک این سطح از خصوصیات بنا در ابعاد و لایه‌های ظاهری (تصویر ۸) به درک اصالت در مرتبه صورت توسط مدرک می‌انجامد.

۳- ارتباط حداکثری بین انسان، محیط و معماری: درک معنا در معماری توسط انسان کامل و محیط بر عوالم هستی. از نظر نصر (۱۳۶۸) محیط بیرونی که انسان برای خود خلق می‌کند، همان انعکاس حالت درونی وی است، در واقع برون آینه درون است. حال آنکه هر انسانی متناسب با مرتبه وجودی نفس خویش سطحی از تعامل با عوالم هستی و محیط پیرامون خود برقرار و به‌سبب آن و به‌واسطه قوای ادراکی خود مجموعه‌ای از معانی و صورت‌ها را در نفس خویش ذخیره می‌کند. براین اساس انسان طبق مرتبه ادراک خود از هستی و شناخت عمیق از آن به جای تلاش برای تغییر محیط به نحوی که با اصول طبیعت در تعارض باشد، با آن هماهنگی و همگرایی پیدا می‌کند که این امر به تجربه عمیق‌تری از ارتباط انسان با عالم می‌انجامد. پس اگر انسان طی حرکت جوهری به مرتبه انسان کامل برسد، حداکثر تعامل، حشر و نشر با محیط خواهد داشت و طی شناخت عمیق از محیط طبیعی و درک ارتباط خود با جهان اطراف، به آشکارسازی عمیق‌تری از جهان و زندگی می‌پردازد. در دیدگاه حکمت متعالیه، طبق مدل تعریف‌شده، انسان با کمک حواس ظاهری و باطنی به درک صورت‌های محسوس و در نتیجه درک عالم ملک (طبیعت) و با استفاده از حواس باطنی به درک صورت‌های خیالی و عالم ملکوت و با کمک عقل به درک مفاهیم کلی و ادراک از عالم جبروت نائل می‌آید. پس مبتنی بر سطوح ارتباط انسان با عالم و متناظر با مراتب ادراک وی در محیط (تصویر ۷)، مفهوم اصالت در معماری در سه سطح معنا، مفهوم و صورت قابل بیان است. در واقع انسان منطبق با مراتب ادراک و سطح ارتباط با محیط (عالم طبیعت) به درک هر یک از سطوح اصالت در بنا نائل خواهد آمد.

بیان مراتب اصالت در معماری مبتنی بر مراتب ادراک ملاصدرا

نفس انسان به اعتبار قوای ادراکی‌اش، در عالمی از عوالم هستی واقع می‌شود، به اعتبار ادراک معقولات در عالم معقول که فوق همه عوالم است و به لحاظ ادراک محسوسات در عالم اجرام و مواد، که در تحت همه عوالم و به اعتبار ادراک مخیلات در عالمی که میان آن دو عالم است، قرار می‌گیرد. بنابراین هر انسانی متناسب با مرتبه ادراک خود با عوالم هستی ارتباط برقرار می‌کند و به سبب آن و به‌واسطه قوای ظاهری و باطنی، مجموعه‌ای از معانی و صورت‌ها را در نفس خویش ذخیره می‌کند (تقدیر، ۱۳۹۶، ۶۰). در واقع آنچه نزد ادراک‌کننده حاضر می‌شود، صورتی از شیء محسوس (نه خود آن شیء) با همان ویژگی‌ها و خصوصیات نظیر زمان، مکان، وضع و ... است (اراک، ۱۳۸۳). ملاصدرا ماده را مانع ادراک، و ادراک را بر مجرد از ماده استوار می‌داند؛ زیرا ماده مبهم، آمیخته به عدم و منشأ امکان و نقصان است (صدرالدین شیرازی، ۱۳۷۵، ۱۸۲ و ۱۸۳). وی انعکاس و اثرگذاری اشیاء خارجی در حواس را مانند تأثیر و انعکاس تصویر

تصویر ۷. روابط مابین اصالت در معماری با مراتب ادراک انسان و عالم در محیط. مأخذ: نگارندگان.

مرتبه دیگر، ادراک خیال است. در این مرتبه نفس که در ابتدا خالی از هرگونه صورت ادراکی است به تدریج با شروع فرایند ادراک‌های حسی، به فعلیت می‌رسد و توسط قوه خیال خود با فعال شدن درک باطنی از آن چیزهایی که در احساس آمده، نقش برمی‌دارد و صور خیالی را در عالم خود انشا و ایجاد می‌کند و ادراکات خیالی برای او حاصل می‌شود. از نظر امینی و همکاران (۱۳۹۸، ۶۲)، فضای خیال در هر فردی ساختاری منحصر به فرد دارد و شکل آن با دیگری متفاوت است. فضای خیال همانند فضای فیزیکی، از اجزای مختلفی تشکیل شده است که به درک مخاطب از بنا در این سطح کمک می‌کند. مؤلفه‌های شکل‌دهنده خیال، از قبیل خاطرات، تجربه‌های زیسته، تصاویر ذهنی، باورها و نگرش‌ها ریشه در هویت افراد دارند. این مفاهیم توسط مخاطب درک شده و قابل تأویل و تفسیر براساس مفاهیم و ارزش‌های مختلف جامعه است. در مرتبه خیال، مخاطب براساس کالبد معماری و بهره‌گیری از تصاویر ذهنی و تداعی معانی در عالم خیال و تجربه‌های زیسته در بنا، مفاهیم مستتر در بنای معماری را درک می‌کند (تصویر ۹). محرمیت، سلسله‌مراتب، سیالیت، ساختار فضایی و ... از جمله این خصوصیات هستند. فدایی نژاد و عشرتی (۱۳۹۳) تداوم در ذات اثر را از خصوصیات اصالت نام می‌برند، خصوصیتی که با تغییر در کالبد یا هندسه بنا کماکان در معماری قابل مشاهده است و قابلیت انتقال در بستر زمان را دارند. مطابق تعریف اصالت در تفکر ایرانی، اصالت در معماری به خصوصیات بی‌زمان تعبیر می‌شود، خصوصیتی که به زمان خاصی تعلق ندارند و در زمان بی‌کران پایدار هستند. بنابراین

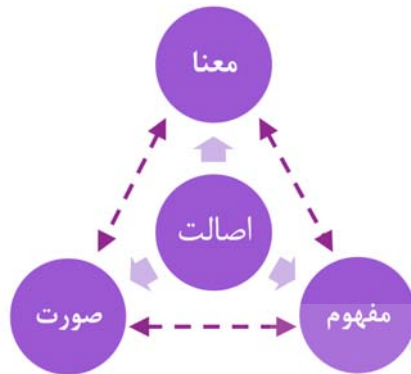
تصویر ۸. ویژگی‌های قابل درک در بنا (جلوه‌های ظاهر) در مرتبه صورت. از راست به چپ: خانه ملک - خانه رسولیان - خانه مرتاض یزد. مأخذ: حاجی قاسمی، ۱۳۸۳.

تصویر ۹. نمود اصالت در مرتبه مفهوم (سلسله‌مراتب) از راست به چپ: خانه ملک - خانه رسولیان - خانه مرتاض یزد. مأخذ: حاجی قاسمی، ۱۳۸۳.

تصویر ۱۰. نمود اصالت در مرتبه معنا (وحدت و خلوص). از راست به چپ - خانه ملک - خانه رسولیان - خانه مرتاض یزد. مأخذ: حاجی قاسمی، ۱۳۸۳.

تصویر ۱۱. مراتب اصالت در معماری. مأخذ: نگارندگان.

که هرگز مستقیماً قابل درک نیست و هر چه از آن به عنوان اصالت یک اثر یاد می‌شود، ماهیت آن است که به صورت‌های مختلف در ذهن ما شکل گرفته است. با توجه به تعبیر لایه‌ای بودن مفهوم اصالت در معماری، خصوصیات اصالت در لایه‌های مختلف بنا مستتر شده است و درک ویژگی‌های آن در بنا به مخاطب (بانک اطلاعات ذخیره‌شده در نفس انسان) اثر بستگی دارد، در واقع هر فرد براساس مرتبه ادراک خود، به درک سطحی از مفاهیم اصالت بنا نائل خواهد آمد. مبتنی بر اصل تشکیک وجود در حکمت متعالیه، معماری اصیل انسان را از مرحله حس به مرحله معنا و عقل ارتقا می‌دهد. بنابراین یک بنای اصیل معماری علاوه بر «معانی و حقایق» به «مفاهیم» و «کالبد» نیز می‌پردازد و برای دریافت ایده‌ها از عالم معنا و روح، به مرتبه «مفاهیم» و «کالبد» نیز توجه دارد، بدین ترتیب اصالت در معماری در پایین‌ترین مرتبه ادراکی در بنا معطوف به مقولات مادی است؛ که در آن ناظر با مقولات حسی، به رؤیت مشخصات کالبد بنا می‌پردازد؛ که نمود آن طرح و نقش مادی بنا است. در مرتبه خیال، ادراک بنا در مرتبه‌ای بالاتر از ساحت حس و ماده قرار می‌گیرد. با وجود ماده، درک مفاهیم از کالبد بنا، به واسطه قوه خیال و تداعی معانی و مفاهیم در کالبد انجام می‌شود و از آنجا که ماده در خصوصیات بنا راه ندارد، آن مفاهیم در کالبد معماری انعکاس یافته و براساس سطح ادراک هر فرد در بنا قابل برداشت است. براساس ادراک عقلی، بناها شامل معانی متعددی هستند، که درک آن نه از طریق حس، بلکه به مدد قوه عقل امکان‌پذیر است. آنجا که حضور معنا در ادراک انسان به واسطه حضور او در معماری محقق می‌شود. در این سطح مخاطب فارغ از کالبد مادی، با حقیقت فضای معماری یکی شده و مدرک صفات جلالت خداوند می‌شود (تصویر ۱۲). بنابراین بنای اصیل، واجد سه مرتبه اصالت است که

از این سازگاری نائل خواهد آمد. پس در این مرتبه مخاطب براساس سطح ادراک خود، به درک حقیقت بنا و اصالت آن در مرتبه معنا دست می‌یابد، آنجا که به تعبیر ملاصدرا اصالت با وجود معماری است نه با ماهیت آن. برخی از صاحب‌نظران اعتقاد دارند هنر وسیله‌ای است در میان عالم حس و خیال و چون عالم خیال ریشه در عالم معنا و عالم عقل دارد، اثر هنری می‌تواند هدایتگر انسان به عالم معنا و عالم عقل باشد. بدین ترتیب معماری (علاوه بر ویژگی‌های ارتباطی بین مراتب وجود) می‌تواند مخاطب را از مرحله ادراکات حسی به مرحله ادراکات معنوی سوق دهد. پس مبتنی بر شناخت مراتب ادراک و ارتباط آن با مراتب نفس و نحوه شکل‌گیری اصالت در مرتبه معنا، مفهوم و صورت در معماری (تصویر ۱۱)، جدول ۴ استخراج می‌شود.

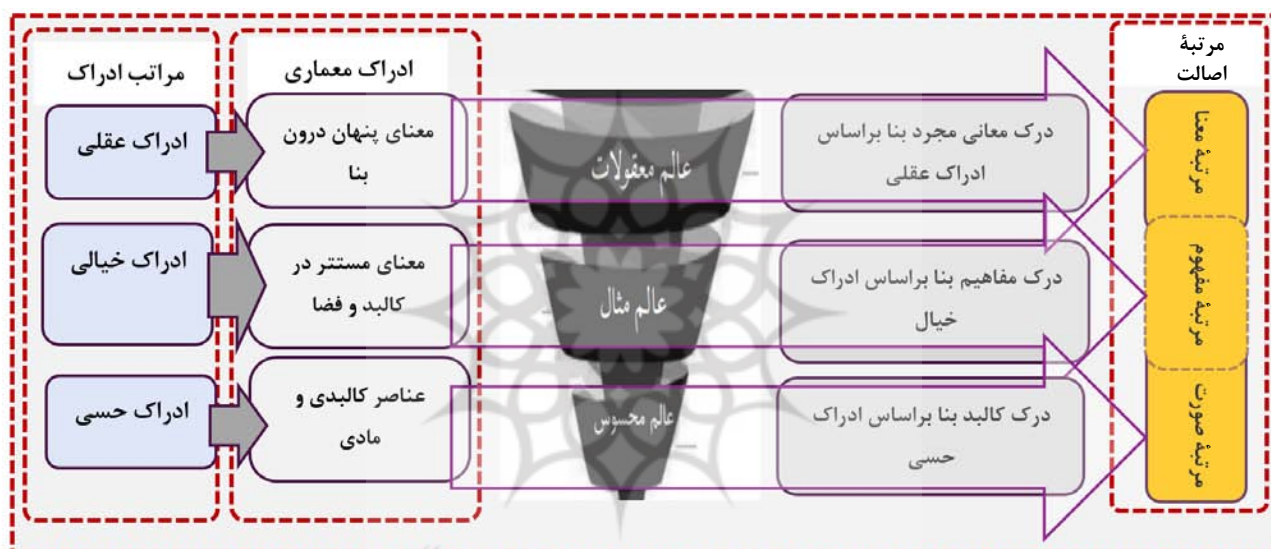
نتیجه‌گیری

در بررسی پیشینه اصالت در معماری، هر تعریف بخشی از مفاهیم را مدنظر دارد و تاکنون تعریف جامع و کاملی ارائه نشده است. در هر سرزمین، براساس فرهنگ، زمان و موضوع مورد کنکاش، اصالت متفاوت تعبیر شده است و این مفاهیم در گذر زمان درهم تنیده و مفهومی فراگیرتر و جامع‌تر را تشکیل داده‌اند. از دیدگاه حکمت متعالیه، انسان همواره در حال تغییر بوده و این تغییر به سمت قائم بالذات رخ می‌دهد. نفس انسان از ابتدای وجود خود درجات متعددی را می‌پذیرد و با حرکت جوهری اطوار مختلف وجودی را سپری می‌کند. در معماری نیز با ایجاد سلسله‌مراتب و به وجود آوردن مسیر حرکتی مشخص با کیفیت فضایی گوناگون این حرکت صعودی ایجاد می‌شود. ملاصدرا به عالم عقل، خیال و جسم اشاره می‌کند که هر کدام از این عوالم با داشتن ویژگی‌های منحصر به فرد می‌تواند در معماری مشخص شود.

در بیان ادراک نیز ملاصدرا قائل به سیر آن از ماده به مجرد در گذر از عالم محسوس به عالم معقول به واسطه عالم خیال است. بنابراین در تناظر با مراتب ادراک مراتبی برای اصالت بنا در معماری قابل تعریف است. در واقع اصالت همان اصول و سنت‌های جاری در زمان است که در هر سرزمینی بنا بر شرایط آن محیط به گونه‌ای خاص تجلی می‌یابد و قابل انتقال است. براین اساس اصالت یک اصطلاح وضع شده در زمان اکنون نیست، بلکه در تداوم سنت‌های ثابت در طول تاریخ به وجود آمده و در همه زمان‌ها جاری بوده است. اصالت هر چیز در وجود و هستی آن قابل جستجو است و مقوله‌ای است

جدول ۴. رابطه مراتب ادراک و هستی با اصالت در معماری براساس مبانی حکمت متعالیه. مأخذ: نگارندگان با استفاده از تقدیر ۱۳۹۶، ۶۱.

سطح تعامل مخاطب و هستی	ویژگی‌های عالم متناظر	مرتبه ادراکی	ابزار ادراکی	مرتبه اصالت	ابعاد اصالت در معماری	ابزار ادراک اصالت	تجسم مفاهیم در معماری
ارتباط با عالم طبیعت (ملک)	خصوصیت اشیا در عالم ملک داشتن زمان، مکان، حرکت تدریجی و ابعاد و اندازه معین است.	ادراک حسی	حواس پنج‌گانه و حواس باطنی	صورت	تغییر	حواس پنج‌گانه ظاهری	مصالح، مواد، نما، شکل
ارتباط با عالم خیال متناسب با مرتبه وجودی نفس خویش	خصوصیت اشیا در عالم ملکوت دارای زمان، مکان، حرکت و دارای رنگ، شکل و فاقد ماده و جسم است.	ادراک خیالی	حواس باطنی	مفهوم	تداوم	حواس پنج‌گانه ظاهری و حواس باطنی	انتظام فضایی، محرمت، سیالیت، سلسله‌مراتب
ارتباط با عالم جبروت متناسب با مرتبه‌اش	این عالم جنبه الهی و باطنی عوالم پایین‌تر است. این عالم و مافوق آن ماورای هرگونه شکل و صورت و مظاهر صوری است.	ادراک عقل	عقل	معنا	ثابت	ادراک عقل	وحدت، خلوص، تعادل

تصویر ۱۲. تعیین مراتب اصالت در معماری مبتنی بر مراتب ادراک ملاصدرا. مأخذ: نگارندگان.

۴. مُدرک (شیء یا آیه)، یک موجود یا مشخصاتی است که در آن وجود دارد و مُدرک (ذهن یا سوژه)، کسی است که آن را مورد ادراک قرار می‌دهد و منظور از رابطه مُدرک و مُدرک این است که معماری یک چیز ادراک‌شدنی است که توسط انسان درک می‌شود و هر انسانی با توجه به انباشت ذهنی خود آن را درک می‌کند.

فهرست منابع

- اراکی، محسن. (۱۳۸۳). حقیقت ادراک و مراحل آن در فلسفه ملاصدرا. معرفت فلسفی، ۱(۴)، ۶۳-۷۹. <https://www.sid.ir/paper/463302/fa>
- ارشد ریاحی، علی و واسعی، صفیه. (۱۳۹۰). ارتباط مراتب وجود با مراتب ادراک از نظر ملاصدرا. جستارهایی در فلسفه و کلام، ۱۶(۲)، ۴۵-۹. https://jphilosophy.um.ac.ir/article_27155.html
- اسماعیلی قشلاقی، امیررضا و بمانیان، محمدرضا. (۱۴۰۰). معیارهای اصالت و اعتبار آثار معماری معاصر (نمونه موردی: موزه هنرهای معاصر تهران). باغ نظر، ۱۸(۱۰۴)، ۵-۱۶. <https://doi.org/10.22034/bagh.2021.276066.4823>
- آشتیانی، مهدی. (۱۳۷۲). تعلیقه بر شرح منظومه حکمت سبزواری. دانشگاه تهران.
- افشون، غلامرضا و افشار کرمانی، عزیزالله. (۱۳۹۷). تأثیر عقل نظری بر عقل عملی در صدور رفتارهای اخلاقی از منظر ملاصدرا. پژوهش‌های معرفت‌شناختی، ۷(۱۵)، ۲۴-۷. <https://sanad.iau.ir/fa/Article/1064383>

برحسب سطوح ادراک مخاطب، مراتب مختلف آن در بنای معماری قابل برداشت است. بدین ترتیب می‌توان به سنجش اصالت در یک اثر معماری براساس مراتب ادراک انسان نائل آمد. این نوشتار مفاهیم مابین مراتب ادراک از نظر ملاصدرا، معماری و اصالت بنا را در حد توان نگارندگان رمزگشایی کرد تا معماران و مخاطبان اثر با درک این مفاهیم در معماری به فهم جدیدی از اصالت در بنا نایل آیند.

اعلام عدم تعارض منافع

نگارندگان اعلام می‌دارند که در انجام این پژوهش هیچ‌گونه تعارض منافی برای ایشان وجود نداشته است.

پی‌نوشت‌ها

۱. در این پژوهش منظور از آثار معماری، خانه‌ها هستند که به صورت خاص معطوف به خانه‌های دوران قاجار شهر یزد است.
۲. MacCannell
۳. Alexander

- اکبرزاده، حوران. (۱۳۹۱). تحلیل و بررسی فرایند حصول ادراک عقلی از دیدگاه صدرالمآلهین. حکمت و فلسفه، ۸ (۳۰)، ۷-۲۴. <https://doi.org/10.22054/wph.2012.5842>
- امینی، سارا؛ فلامکی، محمدمنصور و کرامتی، غزال. (۱۳۹۸). گونه‌شناسی خیال در فرایند طراحی معماری. باغ نظر، ۱۶ (۷۲)، ۵۳-۶۴. <https://doi.org/10.22034/bagh.2019.87490>
- ایروانی، محمود و خداپناهی، محمدکریم. (۱۳۸۳). روانشناسی احساس و ادراک. سمت.
- بلاتیان، محمدرضا. (۱۴۰۲). سعادت آدمی در افق عالم‌مندی وجود انسان از نگاه ملاصدرا. متافیزیک، ۱۵ (۳۶)، ۱-۱۴. <https://doi.org/10.22108/mp.2023.133233.1406>
- بینای مطلق، محمود. (۱۳۸۵). نظم و راز. هرمس.
- پدرام، بهنام؛ اولیاء، محمدرضا و وحیدزاده، رضا. (۱۳۹۰). ارزیابی اصالت در فرایند حفاظت از آثار تاریخی ایران: ضرورت توجه به تداوم فرهنگ بومی آفرینش هنری. مرمت و معماری ایران (مرمت آثار و بافت های تاریخی فرهنگی)، ۱ (۲)، ۱-۱۶. <http://mmi.aui.ac.ir/article-1-840-fa.html>
- تقدیر، سمانه. (۱۳۹۶). تبیین مراتب و فرایند ادراک انسان و نقش آن در کیفیت خلق آثار معماری براساس مبانی حکمت متعالیه. پژوهش‌های معماری اسلامی، ۵ (۱)، ۴۷-۶۹. <http://jria.iust.ac.ir/article-1-694-fa.html>
- تقدیر، سمانه و صمیمی فر، فاطمه. (۱۴۰۱). نقش «حافظه» (خزانة معنا) و «خیال» (خزانة صورت) معمار در شکل‌دهی به فرایند خلق و ادراک آثار معماری براساس دیدگاه حکمت متعالیه. پژوهش‌های معماری اسلامی، ۱۰ (۱)، ۱-۱۸. <http://jria.iust.ac.ir/article-1-1469-fa.html>
- تقوایی، ویدا. (۱۳۸۹). از چپستی تا تعریف معماری. هویت شهر، ۴ (۷)، ۶۶-۷۵. <https://sanad.iau.ir/Journal/hoviatshahr/Article/795476/FullText>
- جعفری ولنی، علی‌اصغر. (۱۳۹۴). استاد مطهری و ادراکات اعتباری علامه طباطبائی (ره). اندیشه علامه طباطبائی، ۲ (۲)، ۷۳-۹۸. https://journals.atu.ac.ir/article_1776.html
- حاجی قاسمی، کامبیز. (۱۳۸۳). گنجنامه فرهنگ آثار معماری اسلامی ایران، دفتر ۱۴: خانه‌های بزد. دانشگاه شهید بهشتی.
- حسن‌زاده آملی، حسن. (۱۳۸۶). اتحاد عاقل به معقول. بوستان کتاب.
- خاکبان، مژگان؛ پدرام، بهنام و امامی، محمدمامین. (۱۳۹۹). چالش اصالت اثر و محیط پیرامون آن در موزه‌های فضای باز (موزه میراث روستایی گیلان). باغ نظر، ۱۷ (۸۹)، ۴۵-۵۴. <https://doi.org/10.22034/bagh.2020.204276.4329>
- دامیار، سجاد. (۱۳۹۳). رابطه وجوه ادراکی انسان با عوامل هویت‌بخش در معماری. مسکن و محیط روستا، ۳۳ (۱۴۶)، ۹۱-۱۰۶. <http://jhre.ir/article-1-663-fa.html>
- راهیل قوامی، فاطمه. (۱۳۹۱). فرم و محتوا در دنیای فلوطین: با توجه به هنر و اثر هنری. کیمیای هنر، ۱ (۴)، ۱۷-۳۴. <http://kimiahonar.ir/article-1-51-fa.html>
- رحیمی مهر، وحیده و مهربانی، مهرزاد. (۱۴۰۲). تبیین چگونگی تأثیر تصاویر در معماری داخلی بر سالمی و درمان بر مبنای طب سنتی. کیمیای هنر، ۱۲ (۴۶)، ۵۳-۶۶. <http://dx.doi.org/10.61186/kimiahonar.12.46.53.12.46.53>
- رضازاده جودی، محمدکاظم. (۱۳۹۱). تبیین رویکرد شهودی ملاصدرا در ادراک عقلی. پژوهش‌های معرفت‌شناختی (آفاق حکمت)، ۱ (۲)، ۱۱-۲۶. <https://sanad.iau.ir/Journal/aadab/Article/1064373>
- زبردست، اسفندیار و امامی، سیدمحمد. (۱۳۹۱). بررسی و ارزیابی اصالت طرح‌های توسعه شهری در بافت‌های تاریخی (مطالعه موردی: طرح احیای میدان امام علی (ع) اصفهان). مطالعات شهر ایرانی اسلامی، ۹ (۹)، ۹-۱۸. <https://11nq.com/9tu9E>
- سلیمانی، محمد؛ تولایی، سیمین؛ کریمی پور، یدالله و آقایی زاده، اسماعیل. (۱۳۹۰). درآمدی بر اثرات اصالت‌بخشی بافت‌های فرسوده تهران (نمونه‌موردی: محله مفت‌آباد). شهر ایرانی اسلامی، ۲ (۵)، ۶۷-۷۸. <https://encr.pw/Fnrg9>
- شبیری زنجانی، حسن و دهقانی، احمد. (۱۳۹۴). مطالعه تطبیقی شرط منحصربه‌فردبودن در طرح‌های صنعتی و مقایسه آن با شرط اصالت. پژوهش‌های حقوق تطبیقی، ۱۹ (۲)، ۷۵-۹۶.
- صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم. (۱۲۸۲). اسفار اربعه. بنیاد حکمت اسلامی صدر.
- صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم. (۱۹۸۱ الف). الحکمه المتعالیه فی الاسفار العقلیه الأربعة (ج. ۸). دار الأحياء التراث العربی.
- صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم. (۱۹۸۱ ب). الحکمه المتعالیه فی الاسفار الأربعة (با تعلیقات علی نوری اصفهانی، حکیم، علی مدرس زنوزی، هادی سبزواری، خواجوی اصفهانی، علامه طباطبائی و حکیم هیدجی). طلیعه نور. [در عربی]
- صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم. (۱۳۷۵). مجموعه رسائل فلسفی صدرالمآلهین (به تصحیح محمد ناجی اصفهانی). حکمت.
- طالبیان، محمدحسین. (۱۳۸۴). نقش مفهوم اصالت در حفاظت محوطه‌های میراث جهانی (تجاریبی از دورانتاش برای حفاظت مبتنی بر اصالت) [رساله دکتری، دانشگاه تهران]. کتابخانه دیجیتال، کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران. <https://encr.pw/GCoXF>
- علمی سولوا، محمدکاظم و برکاتی، سیده اکرم. (۱۳۹۴). تخیل در اندیشه ریکور و ملاصدرا. حکمت معاصر، ۶ (۱)، ۶۷-۹۴. <https://profdoc.um.ac.ir/paper-abstract-1045071.html>
- عمید، حسن. (۱۳۶۲). فرهنگ عمید. ابن‌سینا.
- فدایی‌نژاد، سمیه و عشرتی، پرستو. (۱۳۹۳). واکاوی مؤلفه‌های بازشناخت اصالت در حفاظت میراث فرهنگی. نشریه هنرهای زیبا: معماری و شهرسازی، ۱۹ (۴)، ۷۷-۸۶. <https://doi.org/10.22059/jfaup.2015.55697>
- فروغمند اعرابی، هوشنگ و ارژمند، محمود. (۱۴۰۱ الف). ارزیابی مفهوم اصالت در مواجهه طبیعت و معماری بومی با خوانش نظریه اصالت براندی: موردپژوهی: شهر کاشان. فرهنگ و زیست فناوری معماری، ۱ (۲)، ۲۳-۴۷. <https://www.ijba.ir/fa/downloadpaper.php?pid=136&rid=12&p=A>
- فروغمند اعرابی، هوشنگ و ارژمند، محمود. (۱۴۰۱ ب). چپستی اصالت و هویت فرهنگی در معماری معاصر ایران با اتکا به آرا و اندیشه داریوش شایگان. مطالعات شهر ایرانی اسلامی، ۱۳ (۴۷)، ۹۱-۹۹. <https://iic.ihss.ac.ir/Article/37999>
- فروغمند اعرابی، هوشنگ و ارژمند، محمود. (۱۴۰۱ ج). تبیین مفهوم اصالت در معماری با تأکید بر آرای هانری کربن. فرهنگ معماری و شهرسازی اسلامی، ۷ (۲)، ۳۹-۵۰. <http://dx.doi.org/10.52547/ciauj.7.2.39>
- الکساندر، کریستوفر. (۱۳۸۱). معماری و راز جاودانگی (ترجمه مهرداد قیومی بیدهندی). دانشگاه شهید بهشتی. (اثر اصلی منتشره ۱۹۷۹)
- کسروی، رضا، منصوری، سیدامیر و براتی، ناصر. (۱۳۹۹). رویکرد اصالت‌الوجودی به هویت سیمای شهری. منظر، ۱۲ (۵۲)، ۳۸-۴۵. <https://doi.org/10.22034/manzar.2020.235266.2073>
- مسعود، محمد؛ حجت، عیسی و ناسخیان، شهریار. (۱۳۹۱). جایگاه اصالت در مرمت بافت. معماری و شهرسازی آرمان‌شهر، ۵ (۹)، ۲۷۱-۲۸۳. https://www.armanshahrjournal.com/article_33260.html
- مطهری، مرتضی. (۱۳۶۹). شرح مبسوط منظومه (ج. ۱). حکمت.
- معین، محمد. (۱۳۸۳). فرهنگ فارسی معین: یک‌جلدی براساس فرهنگ شش‌جلدی دکتر محمد معین. سرایش.
- ناری قمی، مسعود و عباس‌زاده، محمدجواد. (۱۳۹۳). مهمان در خانه: یک بررسی تطبیقی میان ایران و غرب در آستانه دوران مدرن. پژوهش‌های معماری اسلامی، ۲ (۲)، ۹۳-۱۰۳. <http://jria.iust.ac.ir/article-1-157-fa.html>
- نژاد ابراهیمی، احد؛ فرخی، شهین و شب‌آهنگ، مهسا. (۱۴۰۱). شاخص‌های تأثیرگذار اصالت‌بخش در بازآفرینی خانه‌صدقیانی تبریز. باغ نظر، ۱۹ (۱۰۸)، ۹۱-۱۰۸. <https://doi.org/10.22034/bagh.2021.272178.4793>
- نصر، سیدحسین. (۱۳۶۸). سنت اسلامی در معماری ایرانی (ترجمه سید محمد آوینی). سوره، ۱ (۱)، ۷۹-۷۴. (اثر اصلی منتشره ۱۹۷۳) <https://11nq.com/ZvgIO>
- نظارتی‌زاده، منصوره و وطن‌دوست، رسول. (۱۴۰۱). بازشناخت اصالت در حفاظت و مرمت آثار تاریخی-فرهنگی با استناد به آرای اندیشمندان در قرن ۱۹ و ۲۰ میلادی. مطالعات معماری ایران، ۱۱ (۲۲)، ۲۳۷-۲۵۴.

the reconstruction of memory in Japanese monumental architecture. *Humanities and Social Sciences, Espaces et sociétés*, 4(131), 153-170. <https://shs.cairn.info/journal-espaces-et-societes-2007-4-page-153?lang=en>

- Mitchell, N. J. (2008). Considering the authenticity of cultural landscapes. *APT Bulletin: The Journal of Preservation Technology*, 39(2-3), 25-32. <https://www.semanticscholar.org/paper/Considering-the-Authenticity-of-Cultural-Landscapes-Mitchell-Mitchell/80defb8c6a7c00a00e8b3685b3c3ac2ce9845512>
- Norberg-Schulz, C. (1991). *Genius Loci: Towards a phenomenology of architecture*. Studio Visa.
- Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). *Authenticity*. Oxford Learner's Dictionaries Retrieved February 25, 2021, from <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/authenticity>
- Rössler, M. (2008). Applying authenticity to cultural landscapes. *APT Bulletin: The Journal of Preservation Technology*, 39(2-3), 47-59. https://www.academia.edu/12142264/Applying_Authenticity_to_Cultural_Landscapes
- Ruan, Y. S., & Li, H. Y. (2008). Architectural heritage conservation in China from view of authenticity. *Huazhong Architecture*, 26(4). <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2054112>
- Van Balen, K. (2008). The Nara Grid: An evaluation scheme based on the Nara Document on Authenticity. *APT Bulletin: The Journal of Preservation Technology*, 39(4), 39-45.
- Zancheti, S.M., Flaviana, L., & Rosane, Piccolo. (2009). Judging the authenticity of the city. In N. Stanley-Price & J. King (Eds.), *Conserving the Authentic: Essays in Honour of Jukka Jokilehto* (pp.163-168). ICCROM: Rome Conservation Studies, and International Center for the study of Preservation and Restoration of Cultural Property.

<https://doi.org/10.22052/jias.2023.248587.1137>

- نقی زاده، محمد و امین زاده، بهناز. (۱۳۸۲). مفهوم و مراتب فضای کیفی. خیال، (۸)، ۹۸-۱۱۹. <https://www.sid.ir/paper/432197/fa>
- یوکیلهتو، یوکا. (۱۳۹۴). تاریخ حفاظت معماری (ترجمه محمدحسن طالبیان و خشایار بهاری). روزنه. (اثر اصلی منتشره ۱۹۹۹)
- Andrews, T. D., & Buggey, S. (2008). Authenticity in Aboriginal cultural landscape. *APT Bulletin, The Journal of Preservation Technology*, 39(2-3), 63-71. https://www.researchgate.net/publication/280947111_Authenticity_in_Aboriginal_Cultural_Landscapes
- Araoz, G.F. (2008). World-Heritage Historic Urban Landscapes: Defining and Protecting Authenticity. *APT Bulletin*, 39, 33-37. <https://www.semanticscholar.org/paper/World-Heritage-Historic-Urban-Landscapes%3A-Defining-Araoz-Araoz/662bed97d065354e6ef309b00d552ce6e20eabb2>
- Bialystok, L. (2009). *Being yourself: Identity, metaphysics, and the search for authenticity* [Doctoral dissertation, University of Toronto]. University of Toronto. <https://space.library.utoronto.ca/handle/1807/19172>
- Brandi, C. (1963). *Restauro*. In *Enciclopedia Universale dell'Arte* (Vol. XI, pp. 322-332). Istituto Collaborazione Culturale.
- Jokilehto, J., & Stovel, H. (1995). Viewpoints: The debate on authenticity. *ICCROM Newsletter*, 21, 6-8. https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.icrom.org/sites/default/files/2018-02/newsletter_21_137_light.pdf&ved=2ahUKEwjYnsn_woOKAxXWg_0HHe_DEicQFnoECB4QAQ&usq=AOvVaw0gxWrlUPdl05nRGu2Zn_wb
- Klein, E. (1971). *A comprehensive etymological dictionary Of the English Language*. Elsevier Publishing Company.
- Masatsugu, N., Cluzel, J. S., & Bonnin, P. (2007). Authenticity and

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

COPYRIGHTS

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to the Bagh-e Nazar Journal. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

نحوه ارجاع به این مقاله:

امیدواری، مریم؛ انجم شعاع، امینه و رحیمی مهر، وحیده. (۱۴۰۳). واکاوی مفهوم اصالت در معماری مبتنی بر مراتب ادراک از نظر ملاصدرا. *باغ نظر*، ۲۱(۱۳۹)، ۵-۱۸.

DOI:10.22034/BAGH.2024.430298.5516

URL: https://www.bagh-sj.com/article_209508.html

